

BORLAUG & BROSVIK EIENDOM AS
Floghaugane 24
NO 5918 FREKHAUG

Att. Kjetil Borlaug

Vi trenger flere opplysninger for å behandle søknaden – varsel om avslag på søknad

Saken gjelder ALVER kommune - gnr/bnr 322/232 - - Søknad om samtykke.

Vi viser til søknad av 24.04.2023 om samtykke etter arbeidsmiljøloven § 18-9. Vi mottok søknaden fra Helgesen Tekniske Bygg AS på vegne av BORLAUG & BROSVIK EIENDOM AS. Vi trenger flere opplysninger før vi kan behandle søknaden.

For å unngå at vi avslår søknaden om samtykke, må dere sende oss dokumentasjonen som mangler, **innen 16.06.2023.**

Søknaden omfatter tiltakstype Nytt bygg - Over 70 m² - ikke boligformål og bygningstype Verkstedbygg.

Bruksareal (BRA) for tiltaket er 540 m². Totalt antall arbeidstakere er 5.

Tiltaket gjelder oppføring av nytt bygg. Bygget skal inneholde en vaskehall med tilhørende kontordel med personalfasiliteter. Leietaker er Borlaug og Brosvik Transport som har totalt 70 ansatte, hvorav inntil 5 av disse vil ha arbeid i tilknytning til dette bygget. Det planlegges en arbeidsplass i tilknytning til vaskehallen og resterende på kontoret. I dag foregår vasking av tunge kjøretøy utvendig på betongplate. Denne betongplaten bygges nå inn slik at arbeidet gjøres innendørs.

Dette har vi mottatt fra dere

Saksbehandlingen er basert på følgende dokumentasjon:

- 1 Skjema.pdf
- 2 A-120 - Plan 2.pdf
- 3 A-110 - Plan 1(4).pdf
- 4 A-110 - Plan 1(14).pdf
- 5 A-110 - Plan 1(15).pdf
- 6 A-110 - Plan 1(17).pdf
- 7 A-120 Plan 2(12).pdf
- 8 A-110 - Plan 1(18).pdf

9 A-120 Plan 2(7).pdf
10 A-120 Plan 2(8).pdf
11 A-120 Plan 2(9).pdf
12 A-100 Situasjonsplan.pdf
13 A-110 - Plan 1(16).pdf
14 A-120 Plan 2(11).pdf
15 A-120 Plan 2(10).pdf
16 A-110 - Plan 1(11).pdf
17 A-120 Plan 2(4).pdf
18 A-110 - Plan 1(12).pdf
19 A-120 Plan 2(5).pdf
20 A-120 Plan 2(6).pdf
21 A-110 - Plan 1(13).pdf
22 A-110 - Plan 1(7).pdf
23 A-100 Situasjonsplan(1).pdf
24 A-110 - Plan 1(8).pdf
25 A-120 Plan 2(2).pdf
26 A-120 Plan 2(3).pdf
27 A-110 - Plan 1(9).pdf
28 A-110 - Plan 1(10).pdf
29 A-120 - Plan 2(2).pdf
30 A-110 - Plan 1(3).pdf
31 A-120 - Plan 2(3).pdf
32 A-120 - Plan 2(4).pdf
33 A-110 - Plan 1(6).pdf
34 A-200 Terrengprofil.pdf
35 A-110 - Plan 1(5).pdf
36 A-120 Plan 2(1).pdf
37 A-300 - Fasader.pdf
38 A-120 Plan 2.pdf
39 Bekreftelse fra tiltakshaver.pdf
40 Bekreftelse på at leietaker som arbeidsgiver har deltatt i søkeprosessen.pdf
41 Bekreftelse på ansattes medvirkning.pdf
42 A-210 - Prinsippsnitt.pdf
43 A-110 - Plan 1.pdf
44 A-110 - Plan 1(1).pdf
45 A-110 - Plan 1(2).pdf
46 A-120 - Plan 2(1).pdf

Dette mangler

- Sikring mot fall
- Handikap-WC
- Ventilasjon
- Beskyttelse mot stråling

- Kjemisk helsefare
- Arealkrav
- Støy
- Personalrom – toaletter

Sikring mot fall

Arbeidsmiljøloven § 4-4 første ledd stiller krav om at bygningsmessige forhold skal være fullt forsvarlige. Arbeidsplassforskriften § 6-5 tredje ledd utdypet arbeidsmiljøloven § 4-4 og sier at gangbaner, trapper, plattformer, gulv, etasjedekker og lignende skal ha rekkverk der det er fare for at personer eller gjenstander kan falle ned.

Arbeidstilsynet har ikke mottatt tilstrekkelige opplysninger som viser at sikring mot fall er vurdert og planlagt i tråd med de gjeldende kravene. Nedenfor lister vi opp det vi vurderer at mangler, og som tiltakshaver må dokumentere.

- Dere har erklært at fallfare ikke er et risikoforhold i det søknadspliktige tiltaket. Det er ikke riktig. Tegningsgrunnlag viser utvendig trapp som kommer til høyde som er mer enn 2m høy i forhold til underlaget.
- De preaksepterte løsningene sier bl.a. at når høyden fra underlaget er mer enn 0,5 meter, må det være rekkverk eller andre vernetiltak. Rekkverket må være minst 1 meter høyt.
- Vi ber om oppdatert dokumentasjon som skal vise at arbeidstakerne er sikret mot fall i tråd med de gjeldende kravene.

Krav til sikring mot fall

Krav til sikring mot fall framkommer av arbeidsplassforskriften § 6-5 tredje ledd og suppleres av forskriftens kommentardel, andre aktuelle bestemmelser i forskriften og veiledninger. Det stilles krav til rekkverk og hvordan det skal utformes for at arbeidstakerne er sikret og ikke utsettes for fare. Når høyden fra underlaget er mer enn 2 meter, skal det alltid være rekkverk eller andre vernetiltak. Rekkverket skal være minst 1 meter høyt, og åpningene på rekkverket må være så små at arbeidstakere ikke kan falle gjennom.

Vi gjør oppmerksom på at kravene til sikring mot fall/arbeid i høyden forvaltes strengt. Dere finner nærmere veiledning om kravene hvordan de kan oppfylles, på www.arbeidstilsynet.no/tema/arbeid-i-hoyden/. Her finner dere også lenker til det aktuelle regelverket.

Handikap-WC

Arbeidsmiljøloven § 4-1 femte ledd stiller et generelt krav til at sanitæranlegg så langt det er mulig og rimelig skal være utformet og innrettet slik at arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne kan arbeide i virksomheten. I tillegg stilles individuelle krav til tilrettelegging i de tilfellene en arbeidstaker har fått redusert arbeidsevne som følge av ulykke, sykdom, slitasje osv., jf. § 4-6 første ledd.

Arbeidstilsynet har ikke mottatt tilstrekkelige opplysninger om at planene for handikaptaoletter er i tråd med de gjeldende kravene.

Nedenfor lister vi opp det vi vurderer at mangler, og som tiltakshaver må dokumentere.

- Dere har erklært at arbeidslokalene er planlagt med handikoptoalett i tråd med kravene. Plan 1 viser ett høyresidig HC-WC på 3,8m², plan 2 viser ett venstresidig HC-WC på 3,8m². HC-WC på plan 2 har imidlertid direkte forbindelse med arbeidsrom/landskap.
- De preaksepterte løsningene sier bl.a. at handikoptoalett må være plassert slik at det ikke er i direkte forbindelse med arbeidsrom, spiserom eller pauserom.
- Vi ber om å få tilsendt oppdaterte tegninger som dokumenterer at handikoptoalett/er planlegges i tråd med de gjeldende kravene.

Krav til handikoptoaletter

Arbeidsplassforskriften §§ 3-1 og 3-2 stiller krav til hvordan personalrom skal plasseres, dimensjoneres og innredes. Forskriften sier blant annet at det skal tas hensyn til

- plassering i forhold til personalinngang og arbeidssted
- arbeidets art
- at det i personalrom ikke skal plasseres eller installeres annet utstyr enn det som er knyttet til den naturlige virksomheten i rommet. Det betyr at det som hovedregel ikke er akseptert å blande ulike funksjoner, som plass til renholdsutstyr og handikoptoalett, i samme rom.

Særlige krav til handikoptoaletter framkommer av arbeidsplassforskriften § 2-4 og suppleres av forskriftens kommentardel, andre aktuelle bestemmelser i forskriften og veiledninger. Det må legges særlig vekt på tilrettelegging som ivaretar arbeidstakere med blant annet nedsatt bevegelighet. Kravet gjelder både ved nybygging, ombygging og bruksendring.

Hensikten med tilretteleggingskravet er blant annet at alle arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne skal ha tilgang til alle fasiliteter på lik linje med andre arbeidstakere. Kravet betyr blant annet at handikoptoaletter skal være hensiktsmessig plassert og tilstrekkelig dimensjonert og innredet.

Det skal som hovedregel alltid være et fullverdig handikoptoalett (dobbeltsidig med plass til rullestol på begge sider av toalettet og snusirkel), eller to ensidige handikoptoaletter (et høyresidig og et venstresidig). I bygg med flere etasjer skal det som hovedregel være handikoptoalett i hver etasje.

Tilretteleggingskravet gjelder så langt det er mulig og rimelig å tilrettelegge, og må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Det er åpnet for unntak i særskilte tilfeller. Unntak forutsetter at tiltakshaver kan dokumentere og godtgjøre at full tilrettelegging ikke er mulig eller rimelig. Bevisbyrden ligger på tiltakshaver.

Vi gjør oppmerksom på at kravene til etablering av handikoptoalett(er) forvaltes strengt. Dere finner nærmere veiledning om kravene til tilrettelegging for arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne og hvordan de kan oppfylles, på

www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/#Lastnedskjemaforegenerklæring og

www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/veiledning-til-dokumentasjonskrav-ved-soknad-om-arbeidstilsynets-samtykke/krav-til-heis-og-handicoptoalett/. Her finner dere også lenker til det aktuelle regelverket.

Ventilasjon

Arbeidsplassforskriften §§ 2-14 og 7-1 stiller krav til klima, ventilasjon, luftkvalitet med mer.

Arbeidslokaler skal være utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplassene og personalrommene får tilfredsstillende klima når det gjelder temperatur, fuktighet, trekk, luftkvalitet og sjenerende lukt, og at de beskytter mot giftige eller helsefarlige stoffer.

Arbeidstilsynet har ikke mottatt tilstrekkelige opplysninger om at planene for ventilasjonsanlegg er i tråd med de gjeldende kravene. Nedenfor lister vi opp det vi vurderer at mangler, og som tiltakshaver må dokumentere.

- Dere har erklært at kravene til klima, ventilasjon og luftkvalitet er ivaretatt i det søknadspliktige tiltaket. Det er ikke riktig fordi dere opplyste videre om at dokumentasjon av inneklimate ikke er ferdigstilt.
- De preaksepterte løsningene sier bl.a. at ventilasjonsløsningen skal være i samsvar med Arbeidstilsynets veiledning Inneklimate og luftkvalitet på arbeidsplassen og Ventilasjon på arbeidsplassen. Skjemaet for dokumentasjon av ventilasjon og inneklimate skal være utfylt av kompetent foretak.
- Arbeidstilsynet finner det ikke dokumentert at tiltaket ivaretar krav til ventilasjon. Vi ber om at dere sender oss dokumentasjon som viser at kravene til klima, ventilasjon og luftkvalitet er oppfylt.

Krav til ventilasjon

Arbeidsplassforskriften stiller krav til inneklimate. Arbeidslokaler og arbeidsplasser, eller andre områder som arbeidstakerne har tilgang til og hvor arbeidet eller prosesser kan føre til forurensning av luften, skal ha mekanisk ventilasjon og prosesstilpasset avsug. Dette skal sørge for at konsentrasjonen av kjemikalier i arbeidsatmosfæren holdes på et forsvarlig nivå.

Arbeidstilsynets veiledninger Inneklimate og luftkvalitet på arbeidsplassen og Ventilasjon på arbeidsplassen inneholder normer for tilfredsstillende inneklimate og luftkvalitet. Veiledningen fastslår at balansert mekanisk ventilasjon som hovedregel sikrer tilstrekkelig luftskifte og dermed tilfredsstillende inneklimate generelt. Dette legges til grunn for vår forvaltningspraksis.

Arbeidstilsynet stiller ikke konkrete krav til løsninger, men til dokumentasjon som viser at dere planlegger løsninger som gir tilfredsstillende inneklimate uavhengig av arbeidets art. Velger dere ventilasjonsløsninger som oppfyller normene som er angitt i veiledningene, vil kravene til inneklimate og luftkvalitet normalt være ivaretatt.

Vi gjør oppmerksom på at kravene til tilfredsstillende inneklimate forvaltes strengt. Dere finner nærmere veiledning om kravene og hvordan de kan oppfylles, og lenker til det aktuelle regelverket ved å følge lenkene nedenfor.

- Dokumentasjonskrav: www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/veiledning-til-dokumentasjonskrav-ved-soknad-om-arbeidstilsynets-samtykke/krav-til-ventilasjon/
- Inneklimate og luftkvalitet på arbeidsplassen: www.arbeidstilsynet.no/tema/inneklimate/
- Ventilasjon på arbeidsplassen: www.arbeidstilsynet.no/tema/inneklimate/ventilasjon/

- Krav til fysisk arbeidsmiljø:
www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/#Lastnedskjemaforegenerklæring

Beskyttelse mot stråling

Arbeidsmiljøloven § 4-4 første ledd stiller krav om at eksponering for stråling skal være fullt forsvarlig ut fra hensynet til arbeidstakernes helse, miljø, sikkerhet og velferd. Bestemmelsen krever at helsersisiko ved stråling skal forebygges gjennom bygnings- og utstyrmessige tiltak.

Arbeidstilsynet har ikke mottatt tilstrekkelige opplysninger om at arbeidslokalene og arbeidsplassene planlegges slik at hver enkelt arbeidsplass er beskyttet mot stråling, i tråd med de gjeldende kravene. Nedenfor lister vi opp det vi vurderer at mangler, og som tiltakshaver må dokumentere.

- Dere har erklært at stråling ikke er et tema i det søknadsplikt tiltaket. Det er ikke riktig.
- De preaksepterte løsningene sier bl.a. at radon i luft i bygninger med rom for varig opphold skal årsmiddelverdi for radonkonsentrasjon ikke overstige 200 Becquerel/m³. For å begrense innstrømningen av radonholdig luft fra byggegrunnen vil de forebyggende tiltakene som oftest være av bygningsteknisk art. Eksempler på egnede bygningstekniske tiltak er bruk av tettesjikt (radonsperre) mot grunnen, ventilering av byggegrunnen og ventilasjonstekniske tiltak (balansert ventilasjon).
- Vi ber om å få tilsendt dokumentasjon som skal vise at beskyttelse mot stråling planlegges i tråd med de gjeldende kravene.

Krav til beskyttelse mot stråling

Særskilte krav til beskyttelse mot stråling framkommer av arbeidsplassforskriften § 2-15 og suppleres av forskriftens kommentardel, andre forskrifter og veiledninger.

Arbeidslokaler skal være utformet og innredet slik at hver enkelt arbeidsplass får tilfredsstillende beskyttelse mot stråling.

Forskrift om tiltaks- og grenseverdier stiller krav om grenseverdier for stråling. Forskriftens §§ 4-1, 4-2 og 4-3 har grenseverdier for ioniserende og kunstig optisk stråling (ikke-ioniserende), og tiltaks- og grenseverdier for elektromagnetiske felt. Denne forskriften har også bestemmelser om

- ikke-koherent stråling (vedlegg 3)
- optisk stråling fra laser (koherent) (vedlegg 4)
- nedre tiltaksverdier for elektromagnetisk felt (vedlegg 5)
- øvre tiltaksverdier for elektromagnetisk felt (vedlegg 6)

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet har gitt anbefalte grenseverdier for radon i luft. Grenseverdien på 200 Bq/m³ i inneluft er fastsatt i byggteknisk forskrift (TEK 17) § 13-5. Forskriften stiller også krav om radonforebyggende tiltak og krav til maksimal radonkonsentrasjon.

Tiltakshaver må planlegge bygnings- og utstyrmessige tiltak som ivaretar kravene i forskrift om tiltaks- og grenseverdier. Eksempler på tiltak er

- å bygge inn eller avskjerme strålekilder
- å ha tilstrekkelig ventilasjon
- å ha nødvendig fareskilting
- å begrense adgangen til lokalene slik at uvedkommende arbeidstakere ikke kommer inn i faresonene

Vi viser også til forskrift om utførelse av arbeid kapittel 15 «Ioniserende stråling» og kapittel 16 «Kunstig optisk stråling».

I rom hvor det arbeides med cytostatika skal det være arbeidsbenker med avtrekksskap. Avtrekksskapet skal ha gjennomsliktig avskjerming. Ventilasjonen i slike rom skal være atskilt fra den øvrige ventilasjonen, og avtrekksluften skal føres direkte ut i friluft, etter nødvendig rensing, jf. arbeidsplassforskriften §§ 7-2 og 7-3. Forskriftene stiller ikke konkrete krav til løsninger, og tiltakshaveren må derfor selv vurdere løsninger som forhindrer og forebygger eksponering for skadelig stråling.

Vi gjør oppmerksom på at kravene for beskyttelse mot stråling forvaltes strengt. Dere finner nærmere veiledning om kravene og hvordan de kan oppfylles ved å følge lenkene nedenfor. Der finner dere også mer informasjon om ulike typer stråling og om bransjer, arbeidsprosesser og arbeidsmiljø der arbeidstaker kan bli utsatt for stråling.

- Om krav til fysisk arbeidsmiljø: www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/#Lastnedskjemaforegenerklæring
- Inneklima og luftkvalitet på arbeidsplassen: www.arbeidstilsynet.no/tema/inneklima/
- Ventilasjon på arbeidsplassen: www.arbeidstilsynet.no/tema/inneklima/ventilasjon/
- Om stråling på arbeidsplassen: www.arbeidstilsynet.no/tema/straling/
- Strålevernloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-05-12-36?q=str%C3%A5levernloven>
- Strålevernforskriften: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-12-16-1659>
- Om bruk av åpne radioaktive kilder: <https://dsa.no/straling-i-industri-og-forskning/bruk-av-apne-radioaktive-kilder-i-eller-utenfor-laboratorium>

Kjemisk helsefare

Arbeidsmiljøloven §§ 4-4 første ledd og 4-5 første ledd krever at bygningsmessige forhold skal være fullt forsvarlige og at arbeidstaker skal sikres mot ulykker, helseskader og særlig ubehag ved kjemikaliehåndtering. Arbeidsplassforskriften § 2-1 femte ledd utdyper arbeidsmiljøloven §§ 4-4 og 4-5, og sier blant annet at kjemiske prosesser bør innesluttet så langt det går, og at man så langt som mulig skjermes arbeidstakere for å bli utsatt for kjemisk helsefare gjennom bygningsmessige tiltak.

Arbeidstilsynet har ikke mottatt tilstrekkelige opplysninger om at planene for å redusere kjemisk helsefare er i tråd med de gjeldende kravene. Nedenfor lister vi opp det vi vurderer at mangler, og som tiltakshaver må dokumentere.

- Dere har erklært at kjemisk helsefare ikke er et tema i det søknadsplikt tiltaket. Normalt brukes det kjemikalier i vaskeprosesser.

- De preaksepterte løsningene sier bl.a. at det må være egnede rom for oppbevaring av kjemikalier og kjemikalieavfall, dimensjonert for den mengden kjemikalier som virksomheten har bruk for til enhver tid. Rom for oppbevaring av kjemikalier må ha egen ventilasjon/utlufting hvis det er fare for at kjemikaliene kan komme ut i arbeidsatmosfæren.
- Vi ber om å få tilsendt dokumentasjon som skal vise at risiko for kjemisk helsefare er ivaretatt i tråd med kravene.

Krav til å redusere kjemisk helsefare

Krav til å redusere kjemisk helsefare framkommer av arbeidsplassforskriften § 2-1 femte ledd og suppleres av forskriftens kommentardel, andre aktuelle bestemmelser i forskriften og veiledninger.

Ved valg av bygningsmessige løsninger skal tiltakshaver redusere risikoen for at arbeidstakere blir utsatt for kjemikalier og forurensning i arbeidsatmosfæren. Arbeidsplasser, arbeidsutstyr og prosesser skal skjermes fra omgivelsene når det utføres arbeid som kan innebære belastning, fare eller helserisiko for andre arbeidstakere, for eksempel på grunn av lukt, sprut eller luftforurensning. Kjemiske prosesser bør innesluttet så langt det er mulig.

Det skal være mulighet for å spyle med rikelige mengder rent vann på arbeidsteder hvor helsefarlige stoffer og stoffblandinger håndteres, og det er fare for sprut og søl, jf. arbeidsplassforskriften § 7-4. På utsatte arbeidsplasser må det være nøddusjer som utløses automatisk når man stiller seg under dem. Hvis det er mulig, bør vannet være temperert, fordi det kan være nødvendig at spylingen foregår over lengre tid.

Det skal også være mulig å spyle øynene i umiddelbar nærhet av arbeidsstedet. Vi anbefaler fastmonterte øyedusjer i nærheten av områder hvor det brukes etsende kjemikalier. I tilfeller der arbeidstakerne kan bli eksponert for kreftfremkallende eller mutagene kjemikalier, skal det være vaskemuligheter i eller i umiddelbar nærhet av arbeidslokalene.

Kjemikalier skal håndteres og oppbevares på en fullt forsvarlig måte slik at helseskader, brann, eksplosjon og andre ulykker unngås, jf. forskrift om utførelse av arbeid § 3-7. Dere må derfor prosjektere med egnede rom for oppbevaring av kjemikalier. Dette bør også gjelde kjemikalieavfall. Rommene skal ha egen ventilasjon/utlufting hvis det er fare for at kjemikaliene kan komme ut i arbeidsatmosfæren. Rommene bør være dimensjonert for den mengden kjemikalier som virksomheten har bruk for til enhver tid.

Vi gjør oppmerksom på at kravene for å redusere kjemisk helsefare forvaltes strengt. Dere finner nærmere veiledning om kravene og hvordan de kan oppfylles, og lenker til det aktuelle regelverket ved å følge lenkene nedenfor.

- Helserisiko ved bruk av kjemikalier: www.arbeidstilsynet.no/tema/kjemikalier/
- Ventilasjon og forurensning og bruk av kjemikalier på arbeidsplassen: www.arbeidstilsynet.no/tema/inneklima/ventilasjon/ventilasjon-ved-forurensninger-og-bruk-av-kjemikalier-pa-arbeidsplassen/

Arealkrav

Arbeidsmiljøloven § 4-4 første ledd stiller krav om at bygningsmessige forhold skal være fullt forsvarlige, og andre ledd stiller krav om at arbeidsplassen skal innredes og utformes slik at arbeidstakeren unngår uheldige fysiske belastninger. Arbeidsplassforskriften § 2-1 utdyper kravene i arbeidsmiljøloven. Den stiller krav til at gulvarealet på arbeidsplasser skal være så stort at det er plass til gode, varierte arbeidsstillinger og bevegelser, og slik at arbeidet og bruk av arbeidsutstyr ikke fører til fare for sikkerhet og helse.

Arbeidstilsynet har ikke mottatt tilstrekkelige opplysninger om at arealkravet til den enkelte arbeidsplassen planlegges i tråd med de gjeldende kravene. Nedenfor lister vi opp det vi vurderer at mangler, og som tiltakshaver må dokumentere.

- Dere har erklært at areal avsatt per arbeidsplass er ivaretatt i tråd med kravene. Vi har mottatt flere tegninger – «Plan 2» med to forskjellige løsninger; en viser kontor landskap på 15,5 m² BRA med 4 arbeidsstasjoner, andre viser kontor landskap på 19,7m² BRA med 3 arbeidsstasjoner. Hvilken løsning er aktuell for tiltaket? Vi minner om at arealnormen på 6 m² skal ivaretas slik at alle arbeidsplasser blir forsvarlig dimensjonert.
- Vi ber om å få tilsendt oppdaterte planer som dokumenterer at arealkrav er oppfylt.

Krav til areal

Kommentarene til arbeidsplassforskriften § 2-1 utdyper kravene til blant annet utforming og innredning, og presiserer at hver arbeidsplass bør ha et gulvareal på minst 6 m². Arealnormen er ikke et absolutt forskriftskrav, men er basert på erfaringer for hvilket minimumsareal hver arbeidstaker må ha for å dekke behovet for tilstrekkelig personlig rom. Kravet gjelder både for enkeltkontor, felleskontor og kontorlandskap. Arealer for atkomst og fellesarealer kommer i tillegg. Det er alltid nødvendig å vurdere om arbeidsoppgavene kan utføres innenfor det gitte arealet uten at arbeidstakeren blir utsatt for helsefarlig belastning eller fare. Forskrift om utførelse av arbeid kapittel 23 gir mer detaljerte krav om risikovurdering ved planlegging, utforming og utførelse av manuelt arbeid.

Arealer for fellesfunksjoner, som nevnt over, skal som hovedregel ikke tas med i beregningen. For arbeidsrom som har maksimalt seks – åtte arbeidsplasser kan likevel gangareal internt i arbeidsrommet medregnes.

Arealnormen på 6 m² skal ivaretas slik at alle arbeidsplasser blir forsvarlig dimensjonert. En forutsetning for eventuelt å kunne akseptere avvik, er at det finnes kompenserende tiltak – utover det som følger av lov eller forskrift – slik at arbeidsmiljøet etter en samlet vurdering er fullt forsvarlig. Kompenserende faktorer kan for eksempel være tilgang på vrimeleareal eller sosiale soner i direkte tilknytning til kontorarbeidsplassene, og at bare få personer bruker arealet samtidig. Merk at det at arbeidsplassene i liten grad blir brukt samtidig, ikke alene er nok til å veie opp for mindre areal per arbeidsplass.

Ved sambruk (ikke samtidig bruk) brukes arealet av arbeidstakere til ulike tidspunkt. For eksempel vil et arbeidsrom på 18 m² kunne inneholde tre arbeidsplasser à 6 m², men brukes av seks arbeidstakere til ulike tidspunkter. Denne formen for innretning av arbeidsmiljøet stiller høyere krav til tilfredsstillende organisering, for eksempel (mer) areal til stillerom, cellekontor og møterom. Merk at dersom stillerom skal brukes som arbeidsplass, gjelder de samme kravene som til øvrige arbeidsplasser.

Arbeidstilsynets erfaringer viser at arbeidsplasser i landskap gir spesielle utfordringer for det psykiske og fysiske arbeidsmiljøet, og vi gjør oppmerksom på at arbeidsmiljøloven og arealkravet gjelder for den enkelte arbeidstakeren, og ikke for hele grupper. At arbeidsmiljøet skal være forsvarlig for hver enkelt arbeidstaker, betyr at dersom en eller flere arbeidstakere ikke fungerer i et landskap, har arbeidsgiver plikt til å legge forholdene til rette, jf. arbeidsmiljøloven § 4-6 første ledd.

Vi gjør oppmerksom på at arealkravet forvaltes strengt og at vi vurderer avvik konkret i hvert enkelt tilfelle. Dere finner nærmere veiledning om kravene og hvordan de kan oppfylles, på www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/veiledning-til-dokumentasjonskrav-ved-soknad-om-arbeidstilsynets-samtykke/arealkrav-til-kontorarbeidsplasser/. Her finner dere også lenker til det aktuelle regelverket.

Støy

Arbeidsmiljøloven § 4-4 første ledd stiller krav til det fysiske arbeidsmiljøet og til at arbeidsplasser skal innredes og utformes slik at arbeidstakerne unngår uheldige fysiske belastninger. Støyforhold skal være forsvarlig ut fra hensynet til arbeidstakernes helse, miljø, sikkerhet og velferd.

Arbeidstilsynet har ikke mottatt tilstrekkelige opplysninger om at arbeidslokalene og arbeidsplassene planlegges slik at hver enkelt arbeidsplass er beskyttet mot støy i tråd med de gjeldende kravene. Nedenfor lister vi opp det vi vurderer at mangler, og som tiltakshaver må dokumentere.

- Dere har erklært at støy ikke er et tema i det søknadsplikt tiltaket.
- De preaksepterte løsningene sier bl.a. at arbeidslokaler og arbeidsplasser skal være utformet og innredet slik at arbeidstakerne er beskyttet mot støy.
- Vi ber om tilleggsopplysninger som skal vise at beskyttelse mot støy er i tråd med kravene.

Krav til beskyttelse mot støy

Arbeidsplassforskriften kapittel 2 utdypet kravene i arbeidsmiljøloven, og § 2-16 stiller særskilte krav til at de enkelte arbeidsplassene skal være beskyttet mot blant annet støy:

- Arbeidsplassene må utformes slik at årvåkenheten ikke svekkes eller at det blir vanskelig å holde en samtale.
- Lydabsorberende materialer og avskjerming mot lyd skal benyttes i nødvendig omfang slik at arbeidsplasser og personalrom beskyttes mot støy.
- Støy fra tekniske innretninger skal tas i betraktning.
- Fundamenter og festeanordninger for arbeidsutstyr skal innrettes slik at det ikke forårsaker unødig støy.

Ifølge kommentarene til § 2-16 er den mest effektive løsningen for å forebygge og bekjempe støy, å fjerne eller isolere lydkilden. Dette må alltid vurderes når en planlegger arbeidsplassene og installasjon av utstyr i arbeidslokalene.

Tiltaket må oppfylle grenseverdiene for støy

Forskrift om tiltaks- og grenseverdier § 2-1 plasserer ulike arbeidsforhold i støygrupper basert på hvilket

arbeid som skal utføres. Hver støygruppe har en tiltaksverdi som krever ulike støyforebyggende tiltak, og støybelastningen bør reduseres til minst 10 desibel under denne verdien.

Forskriftens § 2-2 angir absolutte grenseverdier for hvor mye støy arbeidstakere kan eksponeres for. Grenseverdiene sier at det daglige eksponeringsnivået kan være på maksimalt 85 desibel ($L_{ex, 8h} = 85 \text{ dB}$), og at toppverdien av lydtryknivået (impulsstøy) kan være på maksimalt 130 desibel ($L_{pc, peak} = 130 \text{ dB}$).

Tiltakshaver må derfor prosjektere arbeidslokalene ut fra hvilke arbeidsforhold/støygrupper de ulike rommene sorterer under, og må sørge for bygningsmessige tiltak som bidrar til at de absolutte grenseverdiene ikke overskrides.

Spise- og hvilerom er plassert i støygruppe 1. For spise- og hvilerom skal kun bakgrunnsstøy fra installasjoner, tilstøtende lokaler og omgivelser inngå i vurderingen.

Tiltakshaver må velge løsninger som oppfyller kravene

Forskriftene stiller ikke konkrete krav til bygningsmessige løsninger, og tiltakshaveren må derfor selv vurdere hvilke løsninger som forhindrer, forebygger og bekjemper støy i sin virksomhet. Uavhengig av hvilke løsninger dere velger, må løsningene dokumentere at arbeidsgiveren har sørget for at hver enkelt arbeidsplass er beskyttet mot støy i tråd med kravene over.

For mer informasjon om risikovurdering av helsefare ved støy, se forskrift om utførelse av arbeid kapittel 14 her www.arbeidstilsynet.no/regelverk/forskrifter/forskrift-om-utforelse-av-arbeid/3/14/.

Vi gjør oppmerksom på at kravene til å beskytte arbeidstakere mot støy forvaltes strengt. Dere finner nærmere veiledning om kravene og hvordan de kan oppfylles, på www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/#Lastnedskjemaforegenerklæring og www.arbeidstilsynet.no/tema/stoy/.

Personalrom – toaletter

Arbeidsplassforskriften § 3-7 stiller krav til toaletter. Arbeidstilsynet har ikke mottatt tilstrekkelige opplysninger om at planene for toaletter er i tråd med de gjeldende kravene. Nedenfor lister vi opp det vi vurderer at mangler, og som tiltakshaver må dokumentere.

- Dere har erklært at arbeidslokalene er planlagt med toaletter i tråd med kravene. Toalettet på plan 2 har direkte forbindelse med arbeidsrom/landskap.
- De preaksepterte løsningene sier bl.a. at toalett/er må være plassert slik at det ikke er i direkte forbindelse med arbeidsrom, spiserom eller pauserom.
- Vi ber om å få tilsendt oppdaterte tegninger som dokumenterer at toalett/er planlegges i tråd med de gjeldende kravene.

Krav til toaletter

Arbeidsplassforskriften § 3-2 stiller generelle krav til hvordan personalrom skal dimensjoneres og innredes. Forskriften sier blant annet at det skal tas hensyn til

- at virksomheten skal kunne sysselsette både kvinner og menn (bokstav d)

- at det i personalrom ikke skal plasseres eller installeres annet utstyr enn det som er knyttet til den naturlige virksomheten i rommet (bokstav d). Det betyr at det som hovedregel ikke er akseptert å blande ulike funksjoner, som toaletter og renholdsutstyr, i samme rom.

Særskilte krav til toaletter framkommer av arbeidsplassforskriftens § 3-7 og suppleres av forskriftens kommentardel, andre aktuelle bestemmelser i forskriften og veiledninger. Alle arbeidsplasser skal ha et passende antall toaletter, og det skal være atskilte toaletter for kvinner og menn. I små virksomheter er det imidlertid åpnet for en felles toalettløsning for kvinner og menn. Det skal være håndvask i tilknytning til toalettene.

Avstander og muligheten til å forlate arbeidsstedet uten vesentlig hinder, må legges til grunn for hvor toalettene plasseres. Toalettene bør normalt ikke ha direkte forbindelse med arbeidsrom eller spiserom. Det bør være minst ett toalett per 15 kvinner og minst ett toalett per 20 menn når det finnes tilstrekkelig med urinaler. For små virksomheter som ønsker å ha felles toalett, er det helt sentralt å vurdere hensynet til arbeidstakernes integritet og verdighet. Et handikaptaolett kan i slike tilfeller erstatte et dame- eller herretoalett.

Arbeidstilsynet legger vekt på at toalettene skal være forbeholdt arbeidstakerne. Felles toaletter med publikum, kunder, elever og pasienter aksepteres normalt ikke. Toaletter for øvrige brukergrupper kommer derfor i tillegg til de dedikerte toalettene for arbeidstakerne.

Vi gjør oppmerksom på at kravene til toaletter forvaltes strengt. Dere finner nærmere veiledning om kravene og hvordan de kan oppfylles, på www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/veiledning-til-dokumentasjonskrav-ved-soknad-om-arbeidstilsynets-samtykke/krav-til-toaletter-pa-arbeidsplassen/.

Se krav til HC-toalett på www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/veiledning-til-dokumentasjonskrav-ved-soknad-om-arbeidstilsynets-samtykke/krav-til-heis-og-handicaptaolett/. Her finner dere også lenker til det aktuelle regelverket.

Vi fortsetter å behandle saken når vi har fått dokumentasjonen over.

Det er tiltakshaver som skal sørge for at søknaden gir alle nødvendige opplysninger, og som må ettersende den dokumentasjonen som mangler. Saksbehandlingstiden regnes fra det tidspunkt søknaden er komplett.

Om Arbeidstilsynets rett til å kreve opplysninger

Ifølge forskrift om administrative ordninger § 12-1 kan Arbeidstilsynet kreve alle opplysningene som framgår av Arbeidstilsynets søknadsskjema, og ellers alle de opplysninger som er nødvendig for at vi skal kunne vurdere om lovens krav er oppfylt i det enkelte tilfelle.

Hva skal søknaden dokumentere?

Søknaden om Arbeidstilsynets samtykke skal dokumentere at tiltaket planlegges med bygnings- og utstyrmessige løsninger som er i samsvar med kravene i regelverket, slik at arbeidstakernes sikkerhet,

helse og velferd ivaretas. Arbeidslokalene og arbeidsplassene skal være tilpasset arbeidets art, særskilte risikoforhold ved driften og den enkelte arbeidstakers behov. Kravene til personalfasiliteter skal ivaretas.

Kommunen kan ikke gi igangsettingstillatelse uten vårt samtykke

Merk at kommunen ikke kan gi igangsettingstillatelse uten samtykke fra Arbeidstilsynet, jf. plan- og bygningsloven §§ 21-4 og 21-5.

Vi sender derfor kopi av dette brevet til ALVER kommune for å gjøre oppmerksom på at dere ikke har fått Arbeidstilsynets samtykke etter arbeidsmiljøloven § 18-9.

Dere kan klage

Dere kan klage dersom dere mener at dere ikke har plikt eller lovlig adgang til å gi de opplysningene vi spør etter, jf. forvaltningsloven § 14. Fristen for å klage er tre dager fra dere mottar dette brevet.

For mer informasjon om klageinstans, framgangsmåte ved klage, retten til å se dokumentene i saken og søksmål, se www.arbeidstilsynet.no/klage/. Dere kan ikke reise søksmål før klageadgangen er prøvd, jf. forvaltningsloven § 27b.

Gi informasjonen videre til arbeidsmiljøutvalget, verneombudet eller ansattes representant

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstakerne medvirker i samtykkebehandlingen. Arbeidsmiljøutvalget og verneombudet har formelle roller som skal sikre slik medvirkning. Vi ber dere derfor om å gjøre arbeidsmiljøutvalget kjent med dette brevet. Hvis virksomheten ikke har arbeidsmiljøutvalg, ber vi dere om å gjøre verneombudet kjent med brevet. Har dere inngått avtale om annen ordning enn å ha verneombud, skal dere gi kopi av brevet til ansattes representant.

Hvis tiltakshaver er utleier, skal dere gi en kopi av brevet til alle arbeidsgivere som er leietakere. Dette for at de skal kunne orientere egne arbeidsmiljøutvalg, verneombud eller ansattes representant.

Se arbeidsmiljøloven § 7-2 annet ledd bokstav c) og forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 2-2 tredje ledd bokstav a).

Mer informasjon?

Dere finner mer informasjon om Arbeidstilsynets samtykke og krav til det fysiske arbeidsmiljøet på www.arbeidstilsynet.no/tema/byggesak/.

Send dokumentasjon via eDialog

Bruk eDialog hvis dere skal sende oss dokumentasjon eller svare på dette brevet. Oppgi referansenummer 2023/26626. Les mer om eDialog på www.arbeidstilsynet.no/post/.

Med hilsen
Arbeidstilsynet

Tommy Pedersen
seksjonsleder

Snezana Durovic
inspektør

Dette brevet er elektronisk godkjent.

Kopi til:

Helgesen Tekniske Bygg AS
ALVER KOMMUNE

Ole-Harald Bleikli
Byggesak

Reigstadvegen 1
Postboks 4

5281
5906

VALESTRANDSFOSSEN
FREKHAUG